

A Baláta-tó élővilágától Somogyország örökségéig

Természettudományi kiállításaink

A Baláta-tó ősláp élővilága (1954–1962)

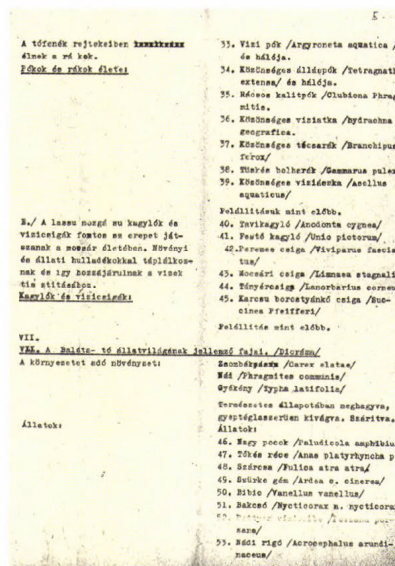
A múzeum első természettudományi kiállítását dr. Marián Miklós zoológus, a Somogy Megyei Múzeum első természettudományi muzeológusa rendezte. Már 1949-től gyűjtött természeti tárgyakat a múzeum számára, 1951-től lett a múzeum külső munkatársa, majd 1954-től főmunkatársa. Kiszállásai nagy részét a Baláta-tóhoz szervezte, ahol a lápvidék állatvilágát kutatta. 1954-ben, a múzeum akkori épületében (ma Somogy Megyei Levéltár), nyílt meg az első természettudományi kiállítás, amely a Baláta élővilágát mutatta be. Akkori látogatók elmondása szerint a kiállítás nagyon szép volt, a természeti tárgyak mellett bemutatott rajzokat és ábrákat Soós István festőművész készítette, aki ekkor szintén a múzeum munkatársaként dolgozott. Egy vitrinben a Baláta-tóról készített maketten a víz metszetben volt látható, a víz alatt és fölött vízi növények és rovarok látszottak. A kis terem végében egy nagy dioráma volt, abban kaptak helyet a gerinces állatok. Marián Miklós a múzeumtól 1957 év végén történt távozását követően még öt évig volt látogatható a kiállítás.

A jég világa (1986–1992)

Az északi sarkvidék állatvilágát bemutató kiállítás 1986 októberében nyílt. A kiállítási anyagot a Magyar Természettudományi Múzeumból kölcsönöztük azután, hogy a múzeum a jelenlegi épületébe (Fő utca 10.) költözött. Budapesten egy nagy kiállítótérben megrendezett kiállítást adoptáltuk a rendelkezésünkre álló helyhez. Kaposvárott kisebbre kellett építeni a jéghegyeket és ebből következően valamivel kevesebb állatot tudtunk bemutatni pl. a teljes kékbálna csontváz sem fért el. A kiváló preparátor és kiállításépítő csapatnak köszönhetően hatalmas élményt nyújtott és osztatlan sikert aratott a látogatók körében. Sok iskolás és óvodás csoport nézte ámulattal a hatalmas preparált jegesmedvét és az újszülött jegesmedve bocsort, a sarki madarak tömegét az északi madárhegyek mintájára készült mesterséges sziklákon, a pézsmatulkot és az apró fehérbundát öltött menyétet a hómezőn. Az élmény maradandóságát bizonyítja, hogy ma az akkori kisiskolások fiatal felnőttként más kiállítást nézve a múzeumban gyakran felidézik a jég világát bemutató kiállítással kapcsolatos emlékeiket, akkori élményeiket. Az előzetesen tervezett egy év helyett a kiállítás öt évig tartott nyitva.

A Jég világa című kiállítás megnyitó rendezvénye, 1986. A kiállítást Dr. Matskási István a Magyar Természettudományi Múzeum főigazgatója nyitotta meg

Részlet a Baláta-tó ősláp élővilága kiállítás forgatókönyvéből

Részletek a Jég világa című kiállításból

Ásványok és kőzetek világa (1990–2004)

A kiállítás Prof. Dr. Jozef Habich múzeumunknak ajándékozott gyűjteménye válogatott darabjait mutatta be. Az adományozó, Jozef Habich (1923-) az egykor Somogy megyéhez tartozó Boldogasszonyfán született. Elemi iskolai elvégzése után Pécssett, majd Kaposvárott a kereskedelmi iskolában folytatta tanulmányait. Ezt követően a budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemre került, majd a második világháború után Ausztriában telepedett le. A grazi Jogtudományi Egyetemen diplomát, majd doktori fokozatot, később pedig egyetemi tanári oklevelet szerzett. 1963-tól Steyrben a Felsőfokú Fémipari és Technikai Kollégiumban tanított nyugdíjba vonulásáig. Munkájához kapcsolódva szorgalmasan gyűjtötte az ásványokat és kőzeteket. Kaposvárott eltöltött nagyszerű diákévei emlékére 1988-ban felajánlotta gyűjteményét a Somogy Megyei Múzeumnak, hogy készüljön a természetben előforduló fontosabb kőzetekről és ásványokról a földrajzi ismeretszerzést szolgáló kiállítás. Ez Kaposvárott 1990-ben nyílt meg, majd épületrekonstrukciós munkálatok miatt 1991 őszén a Marcali Helytörténeti Múzeumban, ahol 2004 év végéig volt látogatható.

Részletek az Ásványok és kőzetek világa című kiállításból

A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet természeti értékei (1991)

Somogy északnyugati részén, Nagybjalom-Mesztegyő települések térségében létesült a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet, melynek területén az 1990-es évek elején szervezett botanikai és zoológiai feltárások folytak. Korábbi adatok és a Természettudományi Osztály által szervezett újabb kutatások révén jelentős természeti értékek váltak ismertté. Az időszaki kiállítás a védett természeti terület növény- és állatvilágát mutatta be, élőhelyenként csoportosítva a jellemző tömeges és ritka fajokat. Tablókon elhelyezett térképek, fotók, ábrák és tárlókban bemutatott természeti tárgyak adtak hírt a belső-somogyi homokvidék e változatos tájának természeti értékeiről. A kiállítás készítői Juhász Magdolna, Ábrahám Levente, Simon Miklósné és Matuszka Ferenc voltak. A bemutató 1991. május-augusztus között volt látogatható.

Részlet a láperdők növényvilágából

Széchenyi Zsigmond Emlékiállítás (1992–1993)

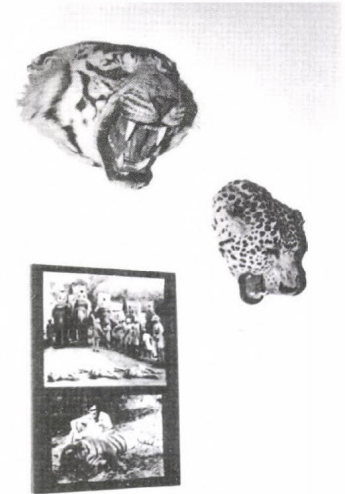
Gróf Széchenyi Zsigmond a Magyar Nemzeti Múzeum alapítójának, Somogy Vármegye egykori főispánjának Széchenyi Ferenc grófnak az ükunokája. Életcéljának a természet és az állatvilág tanulmányozását tekintette, Európán kívül Afrikában, Ázsiában és Alaszkában tett vadászutakat. 1924–1932 között a Somogy megyei Kőröshegyen gazdálkodott, erre az időre esett első afrikai állatgyűjtő és vadászexpedíciója. A második világháború alatt trófea gyűjteményének jelentős része megsemmisült. Később a Mezőgazdasági Múzeumban lett szakmuzeológus, majd a Keszthelyi Helikon Könyvtárba került, itt elkészített egy szakkönyvtárat a vadászati irodalomról. Tizennégy könyve közül több idegen nyelven is megjelent, közzismert műve például az „Alaszkában vadásztam” vagy a „Nahar”. A gróf Széchenyi

A kiállítás megnyitóján, díszvendég Széchenyi Zsigmondné, az író özvegye és Bánffy György színművész

JUBILEUMI KÖTET

Zsigmond halálának 25. évfordulója tiszteletére készült emlékkiállítás Forrai Márta és Nagy Lóránt rendezte. A múzeum földszinti kiállítótermében bemutattuk a háború pusztításától megmenekült trófeákon kívül, a vadász-író özvegyétől kapott eredeti fotókat, első kiadású könyveket és a Magyar Természettudományi Múzeumtól kölcsönözött, Széchenyi Zsigmond által elejtett hatalmas elefánt koponyáját. A posta az évforduló tiszteletére emlékbélyeget bocsátott ki, melyet díszborítékon, a megnyitó napján bélyegzővel látott el.

Részletek a Széchenyi Zsigmond Emlékkiállításból

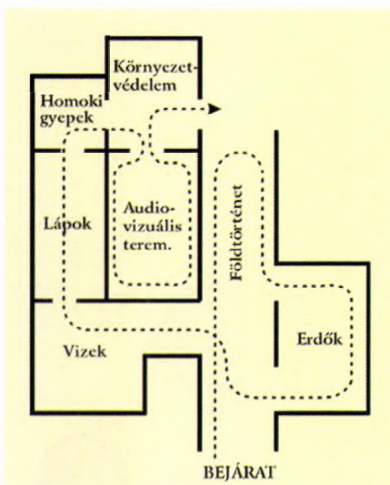
Marcali és környékének természeti képe (1992–2004)

Marcali város a Marcali-hát észak-déli irányú dombvonulatának keletre néző lábainál épült. A településtől keleti irányban a belső-somogyi homokvidék síksági területe húzódik. Egykor szél által formált felszíne gazdag formakincsét különböző formájú buckák, szélbarázdák, szél-lyukak alkotják, melyek láptavaktól száraz homoki gyepekig sokféle élőhely kialakulását eredményezik. Változatos tehát a természeti környezet és ennek megfelelően igen sokszínű a természetes élővilág. A Marcali Helytörténeti Múzeum felkérésére készült kiállítás a múzeumépület emeleti termében került megrendezésre. Egy-egy vitrinben az erdők valamint a fátlan vizes élőhelyek növény- és rovarvilága kapott helyet. Tablókon védett növény- és állatfajokat mutattunk be, fotók és akvarellek segítségével. Életkép (dioráma) formájában elevenedett meg egy tavi életközösség, láttatva a víz feletti és a ritkán megfigyelhető víz alatti élővilágot. Másik életképben a dombvidéki erdő életébe nyerhettünk bepillantást. A bemutatásra került természeti tárgyak a Somogy Megyei Múzeum természettudományi gyűjteményének darabjai, a kiállítás készítői Nagy Lóránt, Juhász Magdolna, Ábrahám Levente, Simon Miklósné, Matuczka Ferenc voltak.

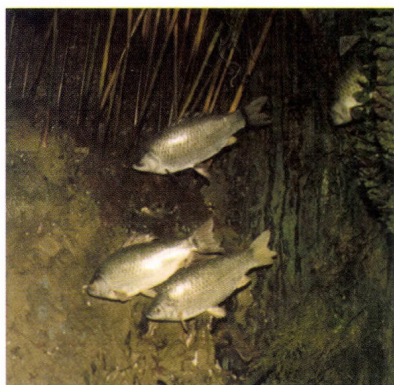

Marcali és környékének természeti képe című kiállítás részletei

A kiállítás alaprajza

Részlet a tó élővilágából

A Baláta lápvilága című dioráma

Ne szemetelj!

Természeti örökségünk (1994–)

Nagy állandó kiállítások megnyitását rendszerint hosszú előkészítés előzi meg. Elkészül a tématerv, amely felsorolja a bemutatásra tervezett témákat és elosztja azokat a rendelkezésre álló térben. Ezt követően kiállítási forgatókönyv készül, amely már részletesen tartalmazza a szövegeket, tárgyakat, feliratokat. A „Természeti örökségünk” című kiállítás keretében arra vállalkoztunk, hogy összefoglalóan bemutassuk Somogy megye természeti képét, földtörténetének emlékeit, a jellemző somogyi természetes élőhelyeket és az élővilág jellegzetes fajait.

Az erdő életközössége, Tél a Zselicben című dioráma

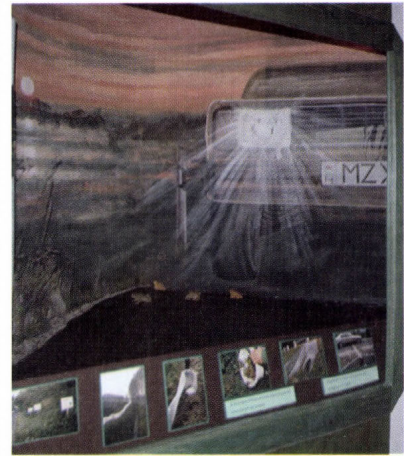
A bemutató megnyitását három éves előkészítés előzte meg. A forgatókönyvet Ábrahám Levente, Juhász Magdolna, Nagy Lóránt és Szakáll Sándor írták, majd pályázati úton és önkormányzati támogatás segítségével sikerült megteremteni a kiállítás anyagi feltételeit. Ezután hozzáfogtunk a tárgyi anyag előkészítéséhez, a hiányzó állatok és növények begyűjtéséhez, a meglévők preparálásához és preparáltatásához. A kiállítás látványtervét és műszaki kivitelezését a forgatókönyv alapján Bánkuti Albin készítette. A természeti tárgyakat preparálták, a vitrineket és diorámákat építették és berendezték: Nagy Lóránt, Juhász Magdolna, Ábrahám Levente, Simon Miklósné, Susa Henrietta, Pusztai Istvánné, Izsák Imre, Ladár György, Sipos György. Az életképek (diorámák) háttereit Udvarnoki András és Udvarnoki Péter festették. A grafikai munkákat Matuczka Ferenc végezte. A kiállításban látható sok-sok színes természetfotót nagyrészt a Természettudományi Osztály dolgozói készítették, a hiányzó felvételeket fotóművészekről vásároltuk.

A különféle erdőársulások más-más fajoknak adnak otthont

JUBILEUMI KÖTET

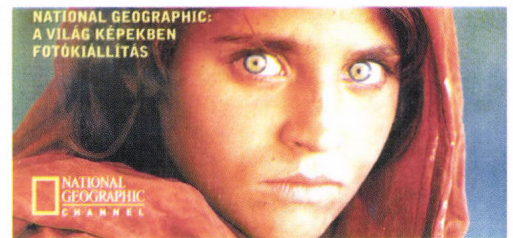
Több hónapig tartó, éjt nappallá tevő munka után a kiállítás 1994 novemberében megnyílt a látogatók előtt, és folyamatos karbantartás mellett áll a mai napig is. A megye természeti értékeit bemutató kiállítás bevezetőjében egyedi domborzati térkép segítségével Somogy megye földrajzi helyzetét, természeti adottságait ismertettük. Majd a földtörténeti kialakulással ismerkedhet meg a látogató, négy vitrinben mutatjuk be a földtörténeti korok jellemző kőzeteit és ősmaradványait. Oldalra nyíló termekben Somogy legfontosabb természetes életközösségei, azok növény- és állatvilága tekinthető meg. Egy-egy nagyméretű, látványosan berendezett dioráma mutatja be az egyes élőhelyek – az erdő, a tó, a láp, a homoki gyepek – élővilágát. A vitrinekben növény- és gomba-preparátumokban, színpompás lepkék, bogarak és egyéb gerinctelen állatok mini életképeiben gyönyörködhetünk. Végül egy kisebb teremben aktuális környezetvédelmi kérdésekről kaphatunk információt. A kiállításhoz egy audiovizuális terem is csatlakozik, ahol számítógépes interaktív ismeretszerzésre és rövid természetfilmek megtekintésére is lehetőség van. Ebben a teremben a legértékesebb és természetvédelmi szempontból legértékesebb somogyi növény- és állatfajokat is megismerhetjük fotókon és vitrinekben elhelyezett preparátumok, akvarellek segítségével.

Vigyázzunk a békákra

A világ képekben – National Geographic fotókiállítás (2002)

A huszadik század végén természeti környezetünk romlása felgyorsult, ezt nemcsak a közvetlen környezetünkben vesszük észre, hanem nap mint nap a média híradásaiból is kapunk erről információt. Az ember veleszületett képessége a természet szeretete, a természet megismerése utáni vágy. Hazánkban a természet megismerését a National Geographic Channel nemcsak az elektronikus medián keresztül, hanem nagyon szép könyvein és időszaki fotókiállításain keresztül is lehetővé teszi. Múzeumunk természettudományi osztálya 2002 áprilisában rendezte meg „A világ képekben” című fotókiállítást a National Geographic Channel csatorna fotósainak csodálatos képeiből. Az időszaki kiállítás három hónapig volt látogatható. Ez volt múzeumunk történetében az első olyan kiállítás, amely az időszaki kiállítások között a kiadások és bevételek tekintetében pozitívan zárult.

A világ képekben című fotókiállítás meghívója

Élet az ártéren (2003–)

Gemenc Európa egyik utolsó árterülete, ahol a Dunát és mellékágait nagy területen kíséri összefüggő, holtmedrekkel, rétekkel szabdaltnak erdő. A mintegy 18 ezer hektár védett terület, a víz és az erdő együttese, a tocsogós rétek, morotvatavak, mocsarak számos ritka állatfaj utolsó élőhelyét jelentik. A Gemenc tájtörténetét, természeti értékeit és a Duna folyó mentén élő nép ártéri gazdálkodását bemutató nagy állandó kiállítás a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság felkérésére készült, a Szekszárd városhoz tartozó Gemenc-Bárányfok kirándulóközpontban került felállításra. Előkészítése 1998-ban kezdődött, ekkor készült egy koncepció terv (Mészáros Ferenc, Solymos Ede), majd 1999-ben több szakember (Dénes Andrea, Juhász Magdolna, Ábrahám Levente, Nagy Lóránt, Csákányi Zoltán, Bánkuti Albin) elkészítette a forgatókönyvet és a látványtervet. Impozáns, fából készült műemlék épületben

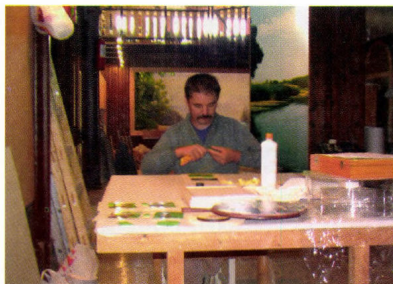

Részletek az Élet az ártéren című kiállításból

100 ÉVES A MÚZEUM

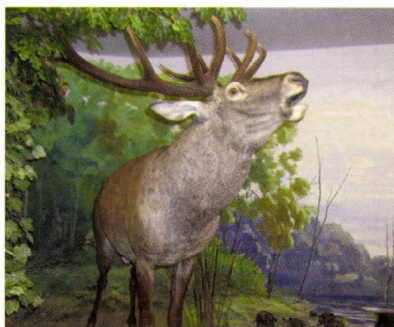
Épül a Vízi világ című dioráma (Nagy Lóránt)

Kiállítás építés közben Ábrahám Levente

Munkában a grafikusok: Bogya Lehel, Matuczka Ferenc

Gimszarvas bika az ártéri diorámában, Sipos György munkája

kapott helyet a kiállítás, amely eredetileg „Frigyes főherceg öfensége pavilonja” volt 1896-ban a millenniumi kiállításon, Budapesten. Műemléki felújítása után, 2002-ben kezdődtek el a helyszíni munkák. A hatalmas belső tér két szintre osztásával a látvány és a téma is két részre lett bontva. Az épületbe lépve, az alsó szinten három nagyméretű életkép (dioráma) kapott helyet. Baloldalon az ártéri erdei környezetet imitáló művészien megépített diorámában egy bőgő gimszarvasbikát csodálhatunk meg. Szemben hódok és denevérek éjszakai életébe pillanthatunk be. Jobboldalon a vízi világ mindennapjai tárulnak szemünk elé, egy oly módon megépített életképben, ahol a halak rejtett élete a dioráma metszetben mutatásával válik a látogató számára képszerűvé. A falak mentén vitrinek és fotó poszterek kerültek elhelyezésre, láttatva a növény- és rovarvilág sokszínűségét, a táj szépségét. Az épületbe lépő látogató szeme elé táruló látványt két hatalmas, fára épített rétisas és feketególya fészek teszi teljessé, az öreg madarakkal. Az emeleti szinten az ártéri gazdálkodás múltját, a hajózás történetét ismerheti meg a látogató. Az állat- és növénypreparátumokat készítették, a vitrineket és diorámákat építették és berendezték: Nagy Lóránt, Ábrahám Levente, Juhász Magdolna, Csákányi Zoltán, Gróf László, Sipos György, Simon Miklósné, Szigeti Anna. A diorámák hátterét festette Péchy Tamás és Sipos Máté. A grafikai és a technikai munkákat Matuczka Ferenc és az Albin Expo munkatársai végezték.

A megrendelők és a készítők egy csoportja (Csákányi Zoltán, Bánkuti Albin, Juhász Magdolna, Závoczkó Szabolcs, Nagy Lóránt, Iványi Ildikó, Varga Zsolt, Sipos György)

Élet az ártéren című kiállítás megnyitója, Persányi Miklós környezetvédelmi miniszter megnyitóbeszédét mondja

Egyiptom a magasból – National Geographic fotókiállítás (2006)

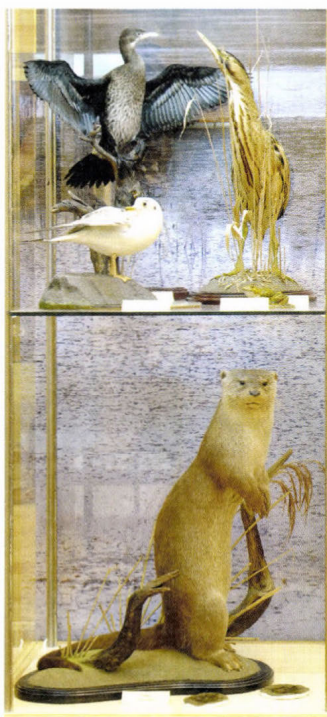
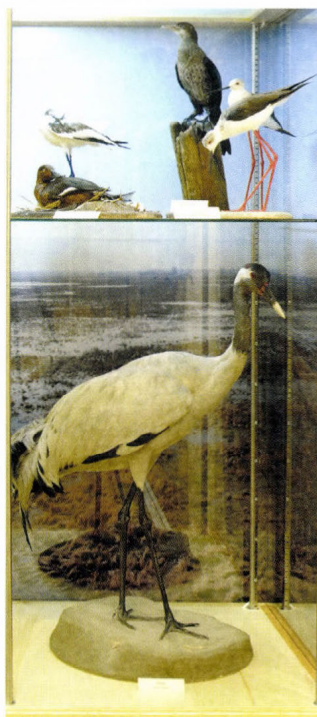
Az első nagyszerű kiállítás eredményein fellelkedve tovább folytattuk a kooperációt a National Geographic Channel hazai képviselőivel, 2006 tavaszán szerveztük meg a következő fotókiállítást „Egyiptom a magasból” címmel. Ez az időszakos kiállítás, a megszokott magas színvonalú felvételeket, csodálatos fotókat mutatott be Marcello Bertinetti optikáján, madártávlatból készült képein keresztül. Mindenki megcsodálhatta az európai szemnek egzotikus afrikai vidéket, az egyiptomi tájak fenséges színvilágát, a Gízai-fennsík építészeti remekeit, a Sínai-félsziget és a Vörös-tenger bámulatos változatosságát, bibliai idöket örző tájait.

Részletek a Somogyország öröksége című kiállítás természettudományi részéből

Somogyország öröksége (2009)

A Somogy megyei múzeumi szervezet százéves fennállásának tiszteletére rendezett jubileumi kiállítás a gyűjtemények legértékesebb darabjait és a szakmai osztályok történeti dokumentumait mutatta be. Természettudományi része egy famatu-zsálem törzs keresztmetszetének bemutatásával kezdődött, az évgyűrűk soraiban jelöltük a Megyei Múzeum történetében meghatározó, nevezetes évszámokat. Tudománytörténeti gyűjteményünkben Somogy első természettudományi muzeológusa, Marián Miklós terepi felszerelésének néhány darabját mutattuk be. Egy vitrinben hal, kételtű és hüllő gyűjteményünk kiállítási célra mintázott és élethűen megfestett modelljei kaptak helyet. Tablókon a herbárium néhány lapját szemlélhette meg a látogató. Monitoron kisfilmet láthattunk, amely pillanatképeket mutatott be Somogy természetes élőhelyeinek mozgalmas életéből. Egzotikus tájakról származó gyűjteményi darabok kerültek elhelyezésre egy közös vitrinben, melyek nagyrészt csere vagy ajándékozás útján kerültek hozzánk. További tárlókban a fátlan füves területek, az erdők, a vizek állatvilágából volt válogatás. A közelmúltban került gyűjteményünkbe az önálló vitrinben bemutatott aranysakál két példánya. Ez az állatfaj a múlt század elejére kipusztult hazánkból, veszélyeztetett fajként tartottuk nyilván, majd az 1990-es években ismét visszatelepült, Baranya-Somogy-Tolna megyéken keresztül mára szinte az egész ország területén megtalálható. A jubileumi kiállítás a Megyei Múzeum nagytermében a 2009-es jubileumi évben volt látogatható.

A világ éjszakai arca (2009–2010)

Kép a kiállitásból

A Magyar Csillagászati Egyesület meghívására érkezett hazánkba a „The World At Night” („A világ éjszakai arca”) fotósainak világkörüli kiállítás sorozata, amely a Csillagászat Nemzetközi Éve 2009 égisze alatt Párizsban, az UNESCO székházban kezdődött, és közel harminc országban folytatódott a Távol-Kelettől az USA 24 tagállamáig. A világszerte elismert, harminc tagot számláló fotográfus szervezet a csillagászat és a földrajz kapcsolatát mutatta be a fényképezőgép objektívjén keresztül. A kiállításban ötven kép került bemutatásra a nemzetközi fotós társaság munkájából. Mindegyikük magával hozta nemzetének - görög, francia, spanyol, japán, amerikai, ausztrál, svéd, magyar, német, koreai, finn, iráni, kanadai, török, orosz - kulturális örökségét és egyéni fényképezési stílusát. A kiállított képek mellett, az első teremben egy TV képernyőjén csillagászati tájképekből komponált animációkat és rövidfilmeket mutattunk be, amelyeken keresztül az idő kerekét felgyorsítva csodálhattuk meg az ég körforgását és az égitestek mozgását. A kiállítást a Magyar Csillagászati Egyesület részéről Kolláth Zoltán, múzeumunk részéről Juhász Magdolna és Matuczka Ferenc rendezték.

A Zselictől a Tejútig című kiállítás részlete

*A világ éjszakai arca című kiállítás megnyitó ünnepségén
Juhász Magdolna, Kolláth Zoltán és Költő László*

A Zselictől a Tejútig (2010)

2009. november 16-án hivatalosan is Nemzetközi Csillagoségbolt-parkká minősítették a Zselici Tájvédelmi Körzetet. Európában elsőként, egy skóciai parkkal közösen nyertük el ezt a címet. A Zselici Csillagoségbolt-park egyik fő éjszakai látványossága a fényszennyezés-mentes helyszínen feltáruló Tejút teljes pompája. A Zselicben készült felvételek a Tejútrendszer látványát a tájjal együtt mutatták be. A Galaxis érdekességeit közelebbről is megfigyelhettük Éder Iván asztrofotós felvételein. A ködök és halmazok részleteivel a világ nagy teleszkópjai segítségével ismerkedhettünk meg a „From Earth to the Universe” – „A Földtől az Univerzumig” program jóvoltából. A kiállításban a fényképfelvételek mellett fényév-skála és makettek segítségével képzeletben körülutazhattunk szűkebb és tágabb csillagkörnyezetünkben, felfedve azt a titkot, melyet az égbolt látványa nyújt. A Magyar Csillagászati Egyesület elnöke, Kolláth Zoltán rendezte a kiállítást, múzeumunk részéről közreműködtek Juhász Magdolna és Matuczka Ferenc.

Ábrahám Levente – Juhász Magdolna – Nagy Lóránt

*A Zselictől a Tejútig című kiállítás megnyitója
Kolláth Zoltán, Költő László és Sárdi Árpád*